

УДК 373.5.035+37.014.3(477)

DOI: 10.12958/2227-2844-2019-1(324)-1-52-63

Отрощенко Наталія Леонідівна,

кандидат педагогічних наук, доцент кафедри соціальної педагогіки
ДЗ «Луганський національний університет імені Тараса Шевченка»,
м. Старобільськ, Україна.
nataliy29@gmail.com
<https://orcid.org/0000-0003-1448-7852>

СОЦІАЛЬНО-ПЕДАГОГІЧНА ТЕХНОЛОГІЯ ФОРМУВАННЯ ЖИТТЄВИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ ЗДОБУВАЧІВ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ У КОНТЕКСТІ НОВОЇ УКРАЇНСЬКОЇ ШКОЛИ

Досягнення людиною життєвого успіху є однією з найважливіших проблем, які постали перед людством у третьому тисячолітті. А успішність людини, як показує досвід, залежить від її компетентності.

Ранній юнацький вік – це один з найважливіших етапів життя людини. У ньому багато джерел і починань всього подальшого становлення особистості. Вік цей нестабільний, емоційний, важкий і виявляється, що він більше, ніж інші періоди життя, залежить від реальностей середовища.

Реформа Нової української школи розрахована на роки. Проте, втілення ключових, життєважливих для учнів моментів, на нашу думку, розтягнуто в часі. Ми вважаємо, що сьогодні саме учні дев'ятих-одинадцятих класів сільських шкіл та шкіл невеликих міст потребують соціально-педагогічної допомоги щодо формування та розвитку життєвих компетентностей.

Однозначно, майбутнє за сучасною учнівською молоддю. Вона набагато досконаліша, бо має більший доступ до інформації, мудріша, їй під силу вирішити всі життєві проблеми, разом з тим, їй ще бракує життєвого досвіду.

Особливості процесу соціалізації в умовах інформаційного суспільства досліджували Г. Лактіонова, А. Рижанова, С. Савченко, Н. Гавриш, Р. Вайнола, Н. Заверіко, І. Зверєва, Л. Міщик, А. Капська та ін. Концептуальна модель розвитку конкурентноспроможної особистості стала предметом дослідження І. Дубровіної, В. Матвієвського Л. Мітіної тощо. Проблему виховання соціально-успішної людини досліджували: М. Аргайл, О. Газман, Н. Реуцька, Н. Рототаєва.

Аналіз наукової літератури засвідчує наявність наступних суперечностей: між об'єктивною необхідністю формування життєвих компетентностей старшокласників і можливостями сучасної освітньої системи, між процесами саморозвитку особистості й системою

традиційного виховання, спрямованої на єдині стандарти її формування, а також недостатньою розробленістю теоретико-практичних основ означеної проблеми.

Отже, виходячи із вище зазначеного, *метою* нашого дослідження обираємо: змістовну характеристику соціально-педагогічної технології формування життєвих компетентностей здобувачів загальної середньої освіти у контексті Нової української школи.

Поставлена мета зумовила вибір методів дослідження: теоретичних: аналіз наукових джерел з проблеми дослідження, моделювання, аналіз і синтез результатів експерименту щодо формування життєвих компетентностей особистості; емпіричних: соціально-педагогічний експеримент, тестування та експертне опитування для діагностики рівня сформованості життєвих компетентностей учнів; статистичних: методи математичної статистики для порівняння та підтвердження емпіричних результатів дослідження.

Аналіз теорії та практики з проблеми дослідження, у цілому, є достатнім науковим підґрунтям для розробки соціально-педагогічної технології формування та розвитку життєвих компетентностей здобувачів загальної середньої освіти. Поняття «соціально-педагогічна технологія» з'явилося у 90-х роках минулого століття у зв'язку із становленням соціальної педагогіки як науки. На підставі аналізу різних підходів до визначення технології соціально-педагогічної діяльності у малій енциклопедії соціального педагога визначено, що *технологія соціально-педагогічної діяльності* – це практична діяльність соціального педагога, яка характеризується раціональною послідовністю використання найрізноманітніших засобів, методів для досягнення результатів.

Сьогодні здобувачам загальної середньої освіти складно зорієнтуватися та самовизначитися у цьому світі, зокрема, через його швидкоплинність.

Виявивши та проаналізувавши соціально-педагогічну проблему: об'єктивну необхідність формування життєвих компетентностей старшокласників, ми впровадили у практику Бутівської ЗОШ I-III ст. розроблену нами соціально-педагогічну технологію формування життєвих компетентностей здобувачів загальної середньої освіти.

Отже, *метою* пропонованої соціально-педагогічної технології є формування та розвитку життєвих компетентностей здобувачів загальної середньої освіти у контексті Нової української школи.

Усвідомленість породжує самостійність, яка характеризується вмінням людини ставити нові завдання й розв'язувати їх, не користуючись допомогою інших людей. «Свобода, – стверджував Дж. Д'юї, – не полягає в підтримці безперервної та безперешкодної зовнішньої діяльності, але є чимось досягнутим шляхом боротьби, особистого розмірковування, виходом із утруднень, що перешкоджають безпосередньому достатку та довільному успіху» (Мірошник, 2011).

Прогнозуємо, що упровадження даної соціально-педагогічної технології допоможе вирішити наступні завдання:

1. Активізація самопізнання та самовивчення; сприяння нагромадженню нової, глибокої інформації старшокласника про себе, про свої професійні можливості, про інших; допомога старшокласникам відчувати прагнення до самореалізації – формування та розвиток *самоусвідомлення*.

2. Формування вмінь робити вибір і приймати рішення діяти, відчуття своєї незалежності й здатності змінити своє життя в чомусь принциповому, важливому – формування та розвиток *відповідальності*.

3. Оволодіння вміннями й навичками впевненої поведінки, набуття культури поваги однієї людини до іншої; закріплення реальної здатності діяти для досягнення мети – формування та розвиток *асертивності*.

Сучасна молодь іноді аж надто переймається життєвим успіхом. Варто зазначити, що юнаки і дівчата часто плутають шлях до благополуччя з його атрибутами, тобто, з речами, що зазвичай асоціюються з високим статусом. Як правило, це одяг, взуття, високотехнологічні **гаджети** тощо. Вони думають, що ці регалії розкішного життя зроблять їх щасливими. Підліткам треба розуміти, що тільки мріями і бесідами вони не досягнуть того, на що могли сподіватись. Перегляд соціальних мереж і репости знаменитих людей не зроблять їх ближчими до самореалізації. Важливим є позитивне ставлення до життя, а не лише позитивна самооцінка. Для успішного позитивного життя варто визначити його пріоритети. Якщо ми дотримуватимемося своїх пріоритетів, життя наше буде наповнено змістом. Щоб жити позитивно, потрібно жити тут і зараз. Адже живемо ми сьогодні й щасливі можемо бути лише сьогодні. Краще щодня, підводячи підсумки, згадати, що було гарного за день, і подякувати долі за цей подарунок.

Таким чином, *зміст* соціально-педагогічної технології формування та розвитку життєвих компетентностей здобувачів загальної середньої освіти у контексті Нової української школи *реалізується у три етапи шляхом його соціально-педагогічної підтримки та супроводу*.

Соціально-педагогічний експеримент тривав один рік (з січня 2018 року по січень 2019 року). Він передбачав *три взаємопов'язаних етапи*, загальною метою яких стало соціально-педагогічна підтримка процесу формування життєвих компетентностей школярів.

Перший етап формувального експерименту передбачає *формування та розвиток в учнів самосвідомості*. Фундаментальною умовою розвитку інтегральних характеристик особистості є *усвідомлення* нею необхідності зміни, перетворення свого внутрішнього світу й пошук нових можливостей самоздійснення у власній діяльності, За С. Рубінштейном, проблема самосвідомості є, перш за все, проблемою визначення свого способу життя. Ми відразу організували роботу *Соціально-педагогічного центру «Зрозумілий, прийнятий, визнаний»*.

На виховних годинах ми провели *психологічний тренінг усвідомлення* (Грачева, 2003, с. 18-23), який допомагає вирішувати експериментальні завдання першого етапу: дати можливість старшокласникам усвідомити їхні потенційні можливості й зрозуміти, що все в цьому житті залежить лише від них, від їхнього бажання бути щасливою й потрібною людиною. За допомогою *технік особистого тайм-менеджменту* учні вчилися організовувати й управляти власним часом таким чином, щоб його проведення було максимально ефективним і продуктивним. У результаті активної участі у *практикумах «Життя у стилі фітнес»* школярі зрозуміли, що життя у такому стилі – це не просто виконання фізичних вправ, навіть, на регулярній основі й не відмова від їжі після вісімнадцятої години. Це реорганізація власного життя таким чином, щоб відчувати себе якомога краще в усіх аспектах, бути повним сил і енергії від початку дня до його завершення. Завданням *індивідуальних і групових занять та консультацій* було формування в старшокласників готовності самостійно вирішувати їхні різноманітні проблеми, тобто, формування «внутрішньої активності», коли вони навчаються вирішувати власні проблеми без сторонньої допомоги. Інакше кажучи, ми формували морально-вольову основу самовизначення, яка позитивно впливає на подолання криз становлення суб'єкта, які, до речі, неминучі. Метою *ділової гри «Лідер»* стало формування активної життєвої позиції, підвищенні рівня самосвідомості старшокласників, активізації їхніх потенційних можливостей до саморозвитку, якісного перетворення свого внутрішнього світу (Мітіна, 2003, с. 317-319). *Спеціально організовану дискусію «Чи потрібен тобі успіх у житті?»* було використано з метою актуалізації значимої для нас проблеми: неоднозначних питань ціннісно-сміслового самовизначення на сучасному ринку праці, а також інших питань соціально самовизначення.

Для вирішення другого завдання (другий етап формувального експерименту) – *формування та розвитку відповідальності, тобто, формування вмінь робити вибір і приймати рішення діяти* – ми запропонували учням підготувати *проект «Мій життєвий шлях – крок за кроком»*. Важливою умовою розвитку *відповідальності* в юнаків і дівчат є вдосконалення їхньої діяльності, задоволення в ній основних особистісних потреб у самоствердженні, самовизначенні та самореалізації. Почуття відповідальності – це не просто зворотна сторона безвідповідальності, це величезна сфера, яка містить потенціал і стверджує право на існування різних поглядів (Тернопільська, 2004, с. 129). З метою формування та розвитку *відповідальності* у школярів, учнів було розподілено на групи. За кожною групою закріпили вчителя, завданням якого було за потребою допомогти учневі в *підготовці проекту* соціально-професійного зростання особистості в межах актуального та потенційного майбутнього «Мій життєвий шлях – крок за кроком». Зазначимо, що на цьому етапі важливе значення відіграють

уміння школяра працювати самостійно. Проект розробляє кожен індивідуально, тому що в ньому відображено саме його життєвий шлях. Ми модифікували технологічну схему проектування й презентації проекту В. Матвієвського, яку запропонували учням для орієнтуру під час роботи над проектом. Інформування про стан виконання проекту відбувалося у формі *засідання експертів*, де вчителі звітували про хід підготовки проекту та розповідали про труднощі, з якими стикаються учні. Виходячи з того, що проектуванням учні займалися в основному вдома, батьки отримали завдання вести *карту спостережень*.

Й, нарешті, для вирішення останнього завдання (третій етап експерименту) – *оволодіння вміннями й навичками впевненої поведінки, набуття культури поваги однієї людини до іншої; закріплення реальної здатності діяти для досягнення мети, тобто, формування та розвиток асертивності* – ми організували *#Стартапоціямійвибір*, загальним гаслом якого є «Твоє рішення – твій успіх!».

Не порушуючи логіки викладу матеріалу, конкретизуємо смисловий зміст *асертивності* як інтегральної якості соціально-успішної людини. Асертивна поведінка передбачає, що людина знає, чого вона хоче й чого не хоче в конкретній ситуації. Асертивність як якість особистості визначає не лише особливості поведінки, а й адекватний емоційний стан. Вона тісно переплетена з упевненою соціальною поведінкою. Соціальна поведінка – це спосіб здійснення життєдіяльності особистості чи групи людей.

Презентація проекту проходила в кілька етапів протягом тижня (залежно від кількості учнів, але за один раз не більше п'яти), час для презентації – тридцять – сорок хвилин. Для ефективності роботи учням було запропоновано скористатися алгоритмом підготовки презентації, власне презентації та аналізу презентації (Матвієвський, 2001, с. 24).

Кожен з учнів презентував свою роботу великій аудиторії, яка складалася зі школярів, педагогічного колективу, батьків, представників різних виробничих підприємств та організацій, викладачів закладів вищої освіти різних рівнів акредитації. У процесі презентації відбувається реалізація таких значимих для старшокласника характеристик, як необхідність відстояти власну думку, свої цілі й інтереси, необхідність творчої мобілізації власних сил.

На наступному тижні в три етапи було проведено *круглий стіл*, на якому відбулося обговорення кожної окремої презентації. Слово було надано кожному учневі: вони ділилися своїми враженнями, розмірковували над тим, що вдалося, а що ні. Для нас було несподіваним, що учні відкрито заявляли про свої успіхи та про труднощі, з якими вони стикнулися під час підготовки проекту та його презентації. Зі своїми враженнями й пропозиціями виступили соціальний педагог, психолог, учителі та батьки. Соціальний педагог, зокрема, зауважив, що сильна мотивація на успіх і висока готовність до ризику приводить до того, що з такими людьми рідше трапляються негаразди. Старшокласники

знаходяться на етапі переходу до нової соціальної ролі, життя за новими нормами та правилами, прийняття нового соціального статусу, який вимагає підвищеного почуття відповідальності, засвоєння усталених традицій, групової культури. Соціальна адаптація, тим самим, стає одним із механізмів взаємодії, соціалізації особистості молодих людей. Експериментатор, резюмуючи, сказав, що ніяку людину, в принципі, нічому навчити не можна, якщо вона того сама не захоче. Управляти пізнавальним і самоосвітнім процесом – це значить перш за все спрямовувати, допомагати, виправляти на основі чіткого планування, організації й контролю цього процесу в цілому.

Наприкінці обговорення всі зійшлися на думці, що складно бути впевненим, триматися гідно на публіці, але впевненість у собі, у досягненні бажаного результату – чи не найголовніша характеристика сучасної успішної особистості.

Як загальний підсумок експериментальної роботи нами було проведено *святкову тематичну дискотеку «В добру путь!»* Соціальний педагог у перервах між приємними музичними композиціями спілкувався зі старшокласниками у формі питання-відповіді. Питання передбачали однослівну відповідь. Прикладом такого діалогу є: «Чи згодні Ви з тим, що кожна людина вільна у своєму професійному й, узагалі, життєвому виборі?» – «Так!», «Щастя людини полягає в тому, щоб любити робите те, що вона повинна робити?» – «Так!». Закінчилася дискотека святковим феєрверком.

Отож, у *результаті* упровадження розробленої соціально-педагогічної технології формування та розвитку життєвих компетентностей здобувачів загальної середньої освіти у контексті Нової української школи у *школярів*: сформовано навички усвідомлення себе в кожному з трьох просторів життєдіяльності: у системі своєї діяльності, у системі спілкування й у системі власної особистості; започатковано розвиток відповідальності в юнаків і дівчат як вдосконалення їхньої діяльності, задоволення в ній основних особистісних потреб у самоствердженні, самовизначенні та самореалізації; відпрацьовано вміння здійснювати самостійний, усвідомлений вибір на основі всебічного аналізу й прийняття за нього відповідальності.

Перевірка ефективності соціально-педагогічної технології формування життєвих компетентностей здобувачів загальної середньої освіти у контексті Нової української школи є заключним етапом нашої дослідницької роботи.

До дослідно-експериментальної роботи було залучено учнів дев'ятих – одинадцятих класів Підгорівської ЗОШ І-ІІІ ст. та Бутівської ЗОШ І-ІІІ ст. Старобільського району Луганської області.

Загальна вибіркова сукупність становить 101 особу. Вона складалася з низки окремих вибірок. Першу вибіркову сукупність (52 ос.) складають учні дев'ятих – одинадцятих класів Підгорівської ЗОШ І-ІІІ ст., які не брали участі в дослідно-експериментальній роботі, але

яких двічі (до початку й наприкінці дослідної роботи) було опитано за розробленою нами методикою. Ця сукупність складала контрольну групу. Друга вибіркова сукупність становила 49 учня дев'ятих – одинадцятих класів Бутівської ЗОШ I-III ст., які брали участь у різноманітних видах і формах дослідно-педагогічної роботи. Ця сукупність складала експериментальну групу.

Діагностуючи сформованість життєвих компетентностей у школярів за першим – *когнітивно-операційним* – критерієм (*самоусвідомлення*), нам необхідно визначити, чи здатні молоді люди до самоаналізу й аналізу суб'єктивних чинників та об'єктивних умов успішної адаптації особистості в сучасному світі.

Саме тому ми вирішили можливим звернутися до показників, які відображають самооцінку чинників, що визначають життєвий успіх молодої людини. Одержані дані після статистичної обробки наведено у табл. 1.1.

Таблиця 1.1

**Самооцінка чинників, що визначають життєвий успіх
молодої людини**

№	Чинники успіху	Контрольна група		Експериментальна група	
		рангове місце	%	рангове місце	%
1.	Матеріальне забезпечення та зв'язки батьків	7	30,1	7	31,2
2.	Високий рівень освіти, професіоналізм	1	98,3	1	97,8
3.	Гнучкість, уміння пристосовуватися до змін	4	73,7	6	36,1
4.	Віра в себе, прагнення досягти якомога більшого в житті	2	95,9	4	71,9
5.	Уміння «грати без правил», використовуючи всі засоби для досягнення особистого успіху	8	13,2	8	12,2
6.	Чіткі життєві орієнтири, усвідомлені цілі	3	81,2	2	94,2
7.	Почуття відповідальності, вимогливості до себе	5	60,7	3	83,1
8.	Вольові якості, уміння підпорядковувати собі обставини	6	33,2	5	57,3
9.	Інше	9	3,4	9	3,6

Змістовний аналіз одержаних емпіричних даних доводить, що для більшості старшокласників КГ та ЕГ, як і до експерименту, провідним чинником, що визначає життєвий успіх, залишається високий рівень освіти, професіоналізм (I рангове місце). У подальшій самооцінці чинників, що визначають життєвий успіх, у КГ показники не змінилися, проте спостерігаємо зсув життєвих пріоритетів успіху в ЕГ. На другому ранговому місці знаходиться такий чинник, як чіткі життєві орієнтири, усвідомлені цілі. У першу п'ятірку також включено: почуття

відповідальності, вимогливості до себе (III); віра в себе, прагнення досягти якомога більшого в житті (IV); вольові якості, уміння підпорядковувати собі обставини (V). На певні зміни в ціннісних пріоритетах експериментальної групи, імовірно, вплинула наша соціально-педагогічна робота. В експерименті багато уваги було присвячено формуванню та розвитку самосвідомості й акцентовано на тому, що успіх у більшості випадків залежить від самої людини.

Проаналізувавши дані табл. 1.2, спостерігаємо, що, як і до експерименту, старшокласники КГ й ЕГ пов'язують *відповідальність (поведінковий критерій)* з: наполегливістю в досягненні мети (I), самостійністю в прийнятті рішень (II), готовністю відповідати за наслідки власних дій (III), цілеспрямованістю (IV) та відповідальним ставленням до справи (V). Таке розміщення якостей ще раз підтверджує ідею, що розвиток і вдосконалення відповідальності набуває особливого значення в юнацькому віці під час розв'язання юнаками й дівчатами проблем життєвого самовизначення. На цю обставину ми спиралися в експериментальному дослідженні.

Далі відповіді різняться. У наступну п'ятірку в ЕГ включили: громадську активність, здатність особистості до співпереживання, уміння підкорити особисті інтереси суспільним, вірність у виконанні обов'язку, єдність слова й дій. Тобто, учні ЕГ розуміють, що відповідальність – це не управління й контроль, не здатність примушувати себе та інших робити те, чого ми бажаємо. Це усвідомлення того, що ви завжди готові нести відповідальність перед собою за те, як ви сприймаєте життєві ситуації, що думаєте й відчуваєте, як реагуєте на обставини й на наслідки своїх дій. Як і було попередньо заплановано, в експерименті ми робили акцент на формуванні емпатії, і ця робота принесла свої результати: здатність особистості до співпереживання перемістилася з вісімнадцятого рангового місця на сьоме, чуйність до чужого болю – з дев'ятнадцятого на одинадцяте.

Таблиця 1.2

Відображення характеристики відповідальності старшокласниками

№	Якості	Контрольна група		Експериментальна група	
		Рангове Місце	Середній бал	Рангове місце	Середній бал
1.	Громадська активність	10	1,64	6	3,35
2.	Наполегливість у досягненні мети	1	3,99	1	4,00
3.	Відповідальне ставлення до справи	5	3,59	5	3,56
4.	Самостійність у прийнятті рішення	2	3,91	2	3,92
5.	Вірність у виконанні обов'язку	17	1,09	9	2,07
6.	Готовність відповідати за наслідки власних дій	3	3,87	3	3,87
7.	Уміння підкорити особисті інтереси суспільним	11	1,44	8	2,54
8.	Ініціативність	8	2,56	16	1,12
9.	Пунктуальність	9	2,02	12	1,42

10.	Старанність	7	2,57	17	1,08
11.	Самодисципліна	6	3,34	18	0,71
12.	Витримка	20	0,25	13	1,36
13.	Терплячість	12	1,41	19	0,45
14.	Цілеспрямованість	4	3,65	4	3,66
15.	Чесність	13	1,35	14	1,22
16.	Принциповість у критиці недоліків	14	1,26	20	0,24
17.	Єдність слова й дій	15	1,24	10	1,70
18.	Толерантність	16	1,22	15	1,24
19.	Здатність особистості до співпереживання	18	0,73	7	2,48
20.	Чутливість до чужого болю	19	0,41	11	1,44

Останнім блоком емпіричного матеріалу з досліджуваної проблеми є виявлення *емоційно-вольових якостей (асертивність)* учнів закладу загальної середньої освіти. Ми повторно вивчили особистісну значущість для респондентів цінностей, які характеризують засоби, що обирають люди для досягнення цілей життя. Після попереднього опрацювання всі показники було зведено в табл. 1.3.

Таблиця 1.3

Оцінка характеристик особистості (як цінностей) учнями ЗЗСО

№	Характеристики	КГ		ЕГ	
		ранг.м.	б.	ранг.м	б.
1.	Високі запити (високі домагання)	13	3,65	16	2,06
2.	Чуйність (турбота)	15	2,25	3	4,86
3.	Вихованість (гарні манери)	5	4,54	4	4,68
4.	Життєрадісність (почуття гумору)	4	4,67	5	4,54
5.	Ефективність у справах (працьовитість)	9	4,05	14	3,21
6.	Сміливість у відстоюванні власних думок, поглядів	7	4,24	10	3,96
7.	Дисциплінованість	3	4,87	13	3,65
8.	Нетерпимість як недолік у собі та інших	16	2,04	15	2,25
9.	Широта поглядів (уміння зрозуміти інший погляд, поважати інші смаки, звички)	12	3,81	6	4,43
10.	Чесність (правдивість, щирість)	1	4,95	12	3,82
11.	Освіченість (широта знань, висока загальна культура)	8	4,21	7	4,26
12.	Самоконтроль (стриманість, самодисципліна)	10	3,95	2	4,90
13.	Терпимість (до поглядів і думок інших людей, уміння пробачати іншим їхні помилки)	2	4,89	11	3,91
14.	Тверда воля (уміння наполягати на своєму, не відступати перед труднощами)	11	3,91	9	4,12
15.	Раціоналізм (уміння тверезо й логічно мислити, приймати виважені рішення)	14	3,22	8	4,24
16.	Відповідальність (почуття обов'язку, уміння дотримуватися слова)	6	4,41	1	4,97

Відповіді учнів КГ майже не змінилися. Щодо відповідей учнів ЕГ, як ми й очікували, спостерігаємо зсув в оцінці характеристик особистості (як цінностей). На перше рангове місце старшокласники поставили відповідальність. Далі було названо такі характеристики: самоконтроль, чуйність, вихованість, життєрадісність. Важливим показником є те, що чуйність як характеристику особистості, учні з дванадцятого рангового місця перемістили на третє. Значимими характеристиками є також: широта поглядів, освіченість, раціоналізм, тверда воля й сміливість у відстоюванні власних думок, поглядів (від 4,43 до 3,96 балів). У цілому, всі якості особистості, які характеризують соціально-успішну, конкурентноспроможну особистість, отримали достатньо високі бали. Така картина оцінок підтверджує нашу думку щодо правильного розуміння старшокласниками засобів досягнення життєвих цілей.

Загальний висновок, який можна зробити, полягає в тому, що учні експериментальної групи за всіма показниками мають високий та середній рівні. На заключному етапі нашого дослідження ми не спостерігаємо значних розбіжностей між тим, чого прагнуть старшокласники, і реальною здатністю діяти для досягнення мети. Вони мають високий рівень готовності й здатності самостійно вирішувати власні проблеми, протидіяти тим життєвим умовам, які заважають їм самореалізовуватися.

Нас приємно вразило, що 73% школярів власне майбутнє пов'язують з рідним містом, громадою, регіоном. Тому, якщо дорослі зацікавлені у тому, щоб такий людський ресурс розвивав регіон в майбутньому, необхідно вже сьогодні створювати сприятливі політичні й соціально-економічні умови для молоді.

Наразі проблема соціально-педагогічної підтримки підлітків третього тисячоліття у контексті Нової української школи є актуальною й потребує подальшого дослідження та розробки ефективних змісту і технологій формування людини нової цивілізації.

Список використаної літератури

- 1. Мірошник С. І.** Компетентнісний підхід у навчанні української літератури на основі впровадження технології розвитку критичного мислення URL: <https://repository.kristti.com.ua/handle/eiraise/266>
- 2. Грачева Л. В.** Тренинг внутрешней свободы. Актуализация творческого потенциала. СПб. Речь, 2003. 60 с.
- 3. Митина Л. М.** Психология развития конкурентоспособной личности : 2-е изд., стер. М. : Изд-во Моск. психол.-соц. ин-та; Воронеж : Изд-во НПО «МОДЭК», 2003. 400 с.
- 4. Тернопільська В. І.** Психологія для старшокласників (від самопізнання до соціальної відповідальності) : навч. посіб. / за ред. проф. М. В. Лемківського. К. : Центр навч. л-ри, 2004. 272 с.
- 5. Матвиевский В. Я.** Востребованность школьника или как стать ресурсным. М.: БИФ «Инновац. образ. Центр», 2001. 128 с.

References

1. **Miroshnyk, S. I.** Kompetentnisnyj pidxid u navchanni ukrayinskoyi literatury na osnovi vprovadzhennya texnologiyi rozvytku krytychnogo myslennya [Competence approach in learning of the ukrainian literature on the basis of introduction of the critical thinking developing technology] Electronic scientific special edition «Narodna osvita» URL: <https://repository.kristti.com.ua/handle/eiraise/266>
2. **Gracheva, L. V.** (2003). Trening vnutrenney svobody. Aktualizatsiya tvorcheskogo potentsiala. [Training of internal freedom. Updating creative potential]. St. Petersburg: Rech. [in Russian].
3. **Mitina, L. M.** (2004). Psikhologiya razvitiya konkurentosposobnoy lichnosti [Psychology of development of a competitive personality]. Voronezh: «MODEK». [in Russian].
- 4 **Ternopilska, V. I.** (2004). Psixologiya dlya starshoklasnykiv (vid samopiznannya do socialnoyi vidpovidalnosti) [Psychology for senior pupils (from self-knowledge to social responsibility)]. Kiyv: Center of Educational Literature. [in Ukrainian].
5. **Matvievskiy, V. Ya.** (2001). Vostrebovannost shkolnika ili kak stat resursnym. [The demand for a schoolboy or how to become resourceful]. Moskow: «Innovative Educational Center». [in Russian].

Отрощенко Н. Л. Соціально-педагогічна технологія формування життєвих компетентностей здобувачів загальної середньої освіти у контексті Нової української школи

У статті надано характеристику соціально-педагогічній технології формування життєвих компетентностей здобувачів загальної середньої освіти у контексті Нової української школи. Акцентовано, що майбутнє за сучасною учнівською молоддю. Наголошено, зміст соціально-педагогічної технології формування та розвитку життєвих компетентностей здобувачів загальної середньої освіти реалізується у три етапи шляхом його соціально-педагогічної підтримки та супроводу. Представлено результати формувального експерименту, які доводять, що на заключному етапі дослідження не спостерігається значних розбіжностей між тим, чого прагнуть старшокласники, і реальною здатністю діяти для досягнення мети. Вони мають високий рівень готовності й здатності самостійно вирішувати власні проблеми, протидіяти тим життєвим умовам, які заважають їм самореалізовуватися.

Ключові слова: заклад загальної середньої освіти, життєві компетентності, самоусвідомлення, відповідальність, асертивність.

Отрощенко Н. Л. Социально-педагогическая технология формирования жизненных компетенций соискателей общего среднего образования в контексте Новой украинской школы

В статье охарактеризованы социально-педагогической технологии формирования жизненных компетенций соискателей общего среднего образования в контексте Новой украинской школы. Акцентируется, что будущее за современной учащейся молодежью. Отмечено, содержание

социально-педагогической технологии формирования и развития жизненных компетентностей соискателей общего среднего образования реализуется в три этапа путем его социально-педагогической поддержки и сопровождения. Представлены результаты формирующего эксперимента, которые доказывают, что на заключительном этапе исследования не наблюдается значительных расхождений между тем, чего хотят старшеклассники, и реальной способностью действовать для достижения цели. Они имеют высокий уровень готовности и способности самостоятельно решать собственные проблемы, противодействовать тем жизненным условиям, которые мешают им самореализовываться.

Ключевые слова: заведение общего среднего образования, жизненные компетентности, самосознания, ответственность, ассертивность.

Otroshchenko N. Socio-Pedagogical Technology of the Formation of Life Competencies of the Applicants of General Secondary Education in the Context of the New Ukrainian School

The article gives a description of the social-pedagogical technology of forming the life competencies of the applicants of general secondary education in the context of the New Ukrainian school. Today, the pupils of the ninth and eleventh classes of rural schools and small towns need social and pedagogical assistance in the formation and development of life skills. It is accentuated that the future of modern student youth. It is emphasized that the content of social and pedagogical technology of formation and development of life competencies of applicants of school is realized in three stages by its social and pedagogical support. The results of the molding experiment are presented, which prove that at the final stage of the study there is no significant difference between what the senior pupils are keen on and the real ability to act to achieve the goal. They have a high level of readiness and ability to independently solve their own problems, to counteract those living conditions that prevent them from self-realizing. At present, the problem of social and pedagogical support for adolescents of the third millennium in the context of the New Ukrainian School is relevant and requires further research and development of effective content and technologies for the formation of a person of a new civilization.

Key words: school, vital competency, self-awareness, responsibility, assertiveness.

Стаття надійшла до редакції 07.02.2019 р.

Прийнято до друку 29.03.2019 р.

Рецензент – д.п.н., проф. Караман О. Л.